

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

15 Avril 1929 No. 271

İCTİHAD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,
SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüşa] Türkiye için 2bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdlısı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904. — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 271 — 15 Nisan 1929

lisaninde asri ve esasli bir inkilap getirmek için bütün kuvvetile çalışmaktadır. Alimane makalelerle aylık olarak neşr ettiği mecmu'anin her nushasında bu bahse dair bir ve ya muta'addit makale vardır.

Fikrimce bütün bu sa'y ve gayret hiç bir seri' netice veremeyecektir. Öyle bir inkilap, zemani hazır arap havsalai ilmiyesine sığmaz. Zaman bir lahza durmadan ileriye doğru koşuyor. Er geç Avrupa tahsilini görmüş münevver gençlik kuvveti artacaktır. Bu kuvvet gal'p geldiği gün arap lisani de asrılaşacak, arap harfleri oralarda da tarihe geçecektir. Yaşayan görecektir.

31 Mart 1929 ZEKİ MAGAMEZ

AVRUPANIN FAKİRLEŞMESİ VE AMERİKANIN MALİ HEGEMONİASI

[Maba'd ve son]

Yakında, yevmiyelerin miktarı ne işçilerin iradelerile, ne patronların iradelerile tesbit olunmayacak ve ancak emti'anın cihanda satış fiyatları ile tesbit edilecektir.

Britanyalı ma'dencilerin dimağlarına bu yeni hakikati iktisadiyyeyi sokmak için altı ay devam eden bir greve katlanmak ve dört yüz milyon İngiliz lirası yani on milyon altın frank tahmin olunan bir ziyana girmek icab etti.

İktisadiyat mutahassısı bir İngiliz, ahiren bu hususta şu sözleri söylüyordu:

«Ticaret ve sanayi'i olmazsa, İngiltere kısa bir zamanda ölmeye mahkûmdur. İş bu merkezde iken, görülüyor ki İngiltere'de işçilik, cihan rekabetine tahammül etmemize müsaide olmayacak bir derecede fazla yüksektir. yevmiyelerin gayrı ma'kul ve gayrı musib bir tereffü'üne katlanıyoruz, bu keyfiyet ise bizi kıtlık tehlikesine [açlıktan ölmek muhatarasına] düşürüyor...»

Avrupanın fakirleşmesinin sahnei vuku'u olduğu siyasi şurişlerin sebepleri are-

sinda, mütteliklerin, almış oldukları borçlar hakkında dayinin [ya'ni müttelidei Amerikanın] mutalebesini de zikr etmek lâzımdır.

Avrupanın Amerika için hissiyatının tahavvülatı tarihî büyük bir ehemmiyet psikolociyaiyeyi hai'zdir. Sulhun ferdasında İngiltere ve Fransa Amerika hakkında mahabbetkâr bir alâka hissi ve Almanya hakkında şedid bir nefret hissi duyuyordu. Haklı olarak denildiği üzere «bu gün Fransa, Amerikadan ziyade Almanya ile münasebatı dostanededir.»

Hissiyatın bu tahavvülü Tageblatt Neues Wiener in yazdığı veçhile «şu ma vak'ın netice'i tabiiyesi olmak gerektir ki bütün Avrupa harbdan zarara girdi. Harbdan azim bir istifade te'min eden yalnız müttelidei Amerika oldu»

Bu gün Avrupa, Amerikanın yalnız kendisinin müstefidi olduğu bir harb için ikraz ettiği parayı haşin bir surette talep eden Amerikanın mali hegemoniası, malî hakimiyeti altına her gün daha ziyade düşmüş bir vaz'iyettedir. Bu gün bilme-yen kimse yokdur ki Amerikalılar mütteliklerin imdabına gelirken münhasıran kendi menfaatlarını düşünüyorlardı. Kendilerini mudafaa etmek için harbe girdiler. New-York da münteşir Nation gazetesi bakın nasıl idarei kelâm ediyordu:

«Da'ima hissiyatı rencide eden müşkilat içine her gün daha ziyade batmaktayız. Maliye aleminin hâkimi mutlaka [«Autocrate»] vaz'iyetinde her gün daha ziyade bulunmaktayız. Ma'atte'ss'if camahiri müttelidei Amerika reisi, eski mütteliklerimizden alacaklarımızı son santimine kadar talep etmeyi mudafa'a ve terviç eden hemen hemen müttelid bir vaz'iyet karşısında bulunmaktadır. 1918 de hitam bulan bir harb için altmış iki sene milletlerin bize para te'diyesine devam etmesi fikri sureti mutlakada haksızdır. Bütün Amerika bankerleri bunu pek âla bili-

yorlar. Fakat Avrupa devletlerine 100 de 7 ve 8 faizle para ikraz etmelerine müsaid olan vaz'iyetden istifade etmek istiyorlar, aksi takdirde bu paraları kasalarında faizsiz uyuyacak.»

Bu içtihad, münferid değildir, 1926 senesi Teşrini sanisinde American Review of Reviews mecmua'sı şu tarzda idarei kelâm ediyor:

Eğer ahval bu suretle devam ederse bir gün gelecektir ki Avrupada az çok kıymete malik ne varsa cümlesi bizim olacak, Fransa'nın Alamanyanın İtalya'nın, Belçika'nın, Polonya'nın bütçeleri üzerinde merhunata malik bulunacağız [yani bu bütçelerin büyük bir kısmı bize medyun bulunulan borcun faizini vermeye ve kısmen te'diyeye mahsus bulunacak] bizzat bu memleketlerin iktisadi hayatı Amerikalılara yapılacak te'diyata müteveccih olacak ve bu te'diyat sayesinde, muhtelif Avrupa milletlerine hakimiyetimizi barizleştirecek yeni vasıtalara malik olacağız, âşikârdır ki işlerin bu raddeye gelmesine meydan verilmeyecek. Avrupa borçlarını tanımayacak yahud harba girişecektir.

Avrupa, bu gün fazla fakir ve Amerika ile bir harba girmeyi ru'yasında bile düşünemeyecek kadar fakir vaz'iyetini müdriktir. Fakat harbin anası olan kin, harbı doğuran kin tamamen paydardır. Dargınlık, hiddet, haksızlık hissi, halde ve atide istismar olunmak, [soyulmak] hissi, bunların cümlesi aşikâr bir surette mevcut olan kusurlarıdır. Bize rehine verdim için Avrupanın yeni felaketinden istifade etmiş olduğumuz ve bu rehineleri ilâ gayrı nihaye tevsi' etmek

için Avrupanın zarureti hazırasından istifade etmekte bulduğumuz kana'eti zaten vasi' bir surette teessüs etmiş ve durmaksızın büyüyen bir kanaattır.»

İstikbal muhik bir surette gösterecektir ki malik bulunduğu az bir mikdar altunu koparmak için Avrupayı sıkmakla, Amerika hiç de semeredar bir muamelede bulunmuş değildir.

Yeni inkişafın icabatı neticesi olarak yeni dünya, eski dünyaya, her gün daha ziyade muhasım olduğu bir sırada, eski dünya, Avrupanın muhtelif milletlerini birleştirmeye ve bunları yekdiğerlerinden ayıran ihtilafları ber taraf etmeye bin müşkilat ve zahmetle çalışır,

Ma'lumdur ki Versailles muahedesinin

reis Wilson tarafından ilham olunan ahkâmı Avrupanın bünyesini alt üst etti.

Rusyadan [kısmen Alamanya ve Avusturyadan] ayrılan Polonya, Cum-

huriyet halinde te'sis olundu; kedi Avusturya monarchiyası parça parça kesildi: Çekoslovakya, Yugoslövy, Hongarya [Macaristan] teşekkül etti.

Milliyetler prensibinin tatbiki, uyuyan Nationalisme leri en yüksek derece' i istidada çıkardı. Balkanlılar, Avrupaya pek pahalıya mal olmuş asır dide mübarezelelerine tekrar başlamaya tamamen hazır dırlar. Yalnız bırakılmasile mahv olan Avusturya, Almanya iltihakını istiyor; İtalya bahri sefidde komsularının ziyanına olarak tevessü' etmek istiyor. Esbabı müza'a her tarafda büyümektedir.

Gözlerini â'sar dide kinlerin dumanları bürümüş, Avrupalı kavmler, eski servetlerinin son bekiyesini masraflı teslihat için sarı ediyorlar. Siyasî fırkalar, hülya-

BÂGBAN «İDÉAL» INA

İntizar, ihtizar oluyor artık,
Hayatın kalmadı se-siz tadı, gel!
Taze güllerimi yoldu ya-l eller,
Diken yüreğimi yaraladı, gel!

AB. DJ.